

# IMPERSONAALI OBJEKT

MAILI NURME

## Sissejuhatus

Artikli eesmärk on analüüsida impersonaalse lause objekti käände ja asukoha seoseid. Põhiküsimuseks on, kas täisobjekt, mis on nominatiivis (s.t käändes, mis on tavaliselt subjekti käändeks), kaldub paiknema lauses enne verbi nagu subjektki.

Artikli taustaks on laiem küsimus, mil määral on eesti impersonaalil passiivile iseloomulikuks peetavaid tunnuseid. Passiivi temaatika on tüpoloogilises keeleteaduses olnud aktuaalne juba pikka aega. Arutletud on selle üle, mis on passiivi põhifunktsioon ja milliseid konstruktsioone passiivina määratleda (vt nt Comrie 1977; Siewierska 1984; Keenan 1985). Tüüpilise passiivi funktsiooniks on peetud patsiendi esiletõstmist kahel tasandil: esiteks infostruktuuriliselt sõnajärgja ja teiseks süntaktiliselt, andes patsiendile subjekti omadused (Keenan 1985: 243; Siewierska 1984: 3). Tüüpilisele impersonaalile on aga iseloomulik subjekti puudumine ja aktiivilausest erinev verbivorm, sellised tunnused on näiteks eesti ja türgi keele impersonaalil (Siewierska 1984: 93–94). Tegevuse sooritaja – agendi – varjamist ongi peetud impersonaalse passiivi kasutamise motivatsiooniks, sest agendi väljajätmine on keeletüpoloogilisest perspektiivist impersonaalile omasem kui agendi väljendamine (Comrie 1977: 48; Siewierska 1984: 102).

Eesti keeleteaduses on uurimisainet pakkunud eriti just impersonaali ja seisundipassiivi vahet (nt Pihlak 1993; Rajandi 1999; Torn 2006a; 2006b; Vihman 2001; Lindström, Tragel 2007): küsimusi tekitab impersonaali liitaegade ja seisundipassiivi kattumine ning patsiendi staatus impersonaalis. Seisundipassiivis on patsient alati nominatiivis, sest ta on tõstetud subjektiks. Impersonaalis jääb patsient objektiks, kusjuures osaobjekt on partitiivis nagu aktiivses lauses, aga täisobjekt on nominatiivis, mis on tavaliselt subjekti käände. Seega on eesti impersonaali täisobjektidel subjekti omadusi. „Eesti keele käsiraamatus” on väidetud, et impersonaali täisobjekt esineb tüüpiliselt lause algul topikuna (EKK: 454). Artiklis analüüsin, kuidas impersonaali liitaegades objekt lauses paikneb. Impersonaalsete lausete sõnajärje uurimisega on tegelenud ka Kaja Tael (1987). Läänemeresoome keelte objekti kujunemist on põhjalikumalt uurinud Karl Kont (1963).

Artikkel koosneb kahest osast. Esimeses osas analüüsin eesti kirjakeele korpuse ilukirjanduslike tekstide põhjal täis- ja osaobjekti paiknemist impersonaali liitaegades. Teises osas vaatlen impersonaali objekti infostruktuuri omadusi ja nende seost objekti asukohaga lauses.

## Materjal

Analüüsitava materjal (kokku 234 lauset) on pärit eesti kirjakeele korpusest 1990. aastate ilukirjanduse katkenditest. Analüüsiks on välja valitud sellised liht-, rind- ja põimlauseid, mille öeldis on impersonaali olevikus või lihtminevikus. Liitaegadega (täis- ja enneminevikus) laused on kõrvale jäetud, sest vormiliselt täisobjektiga impersonaal ja seisundipassiiv kattuvad. Kõigis analüüsitavates lausetes on objektiks nimisõna fraas või pronoomen, seega ei käsitleta neid lauseid, kus objektiks on kõrvallause või infinitiiv. Artikli eesmärk on võrrelda just impersonaalse lause osa- ja täisobjekti olemust ja käitumist, seetõttu ei ole vaadeldud eitavaid lauseid, sest neis on objekt alati osastavas käändes. Samuti erineb nii eitava kui ka kõrvallause sõnajärg jaatava pealause sõnajärjest ja seetõttu mõjutavad neis objekti asendit muud tingimused (EKK 2000: 405–406).

### 1. Objekti paiknemine impersonaalses lauses

Sõnajärg on üks lause tuumargumentide – subjekti ja objekti – eristamise kriteeriume (Andrews 1985: 71). Eesti keel on suhteliselt vaba sõnajärgiga keel, kus sõnajärge mõjutavad eelkõige pragmaatilised, mitte süntaktilised tegurid. Siiski võib sõnajärg osutada määravaks sellistes lausetes, kus käändest ja ühildumisest ei piisa. Kui lauses on nii subjektiks kui ka objektiks nominaal fraas, mille tuumaks on nimisõna, siis paikneb subjekt peaaegu alati enne objekti (Lindström 2004: 41–49).

Passiivi kasutamise motivatsiooniks on tavaliselt patsiendi esiletõstmine infostruktuurilisel (sõnajärje abil) ja süntaktilisel (andes patsiendile subjekti omadused). Tüüpilise impersonaali kasutamise motiiv ei ole aga objekti esiletoomine, vaid ennekõike agendi varjamine. „Eesti keele käsiraamatu” järgi on transitiivsetel täisobjektiga impersonaalsetel lausetel passiivi omadusi: patsient on nominatiivis ja paikneb enamasti lause algul, mis tähendab, et ta on saanud subjekti omadusi (EKK: 454). Vaatlengi, mis on objekti – ainsa argumendi – staatus impersonaali lihtaegade korral. Uurin seda, kas impersonaalis on täisobjektile iseloomulik lausealguline positsioon, nagu on omane subjektiks tõstetud patsiendile passiivilauses. Samuti võrdlen impersonaalse lause täis- ja osaobjekti paiknemist.

#### 1.1. Täis- ja osaobjekti paiknemise erinevused

Et kontrollida, kas impersonaalis on täheldatav täisobjekti esiletõstmine, vaatlesin objekti paiknemist impersonaalsetes lausetes. Olen analüüsinud kokku 234 lauset: neist 137 lauses esineb täisobjekt, 97 lauses osaobjekt. Hüpotees oli, et täisobjektile on omane lausealguline positsioon, nagu väidetakse impersonaali täisobjekti kohta „Eesti keele käsiraamatus” (EKK: 454).

Tabelis 1 on esitatud andmed täis- ja osaobjekti ning verbi vastastikuse asendi kohta. Täisobjekt paiknes 61 lauses (45 %) enne verbi (OV-järg) ja 76 lauses (55 %) verbi järel (VO-järg). Verbieelne asend tähendas ühtlasi ka täisobjekti paiknemist lause algul (näide 1 ja 2), vaid ühel juhul oli OV-järje korral lause algul määrus (näide 3). Üllataval kombel on osaobjekti verbieelne positsioon isegi sagedasem: 97 lausest 50-s (52 %) enne verbi, neist 46 juhul

oli objekt lause algul (näide 4 ja 5) ja neljal juhul eelnes objektile määrus (näide 6).

Tabel 1.

### Täis- ja osaobjekti asend impersonaalsetes lausetes

Sõnajärg	Täisobjekt		Osaobjekt	
	N	%	N	%
OV	61	45 %	50	52 %
VO	76	55 %	47	48 %
Kokku	137		97	

Nende tulemuste põhjal ei ole märgata tendentsi topikaliseerida impersonaalses lauses täisobjekti rohkem kui osaobjekti. Täisobjekt oli lause algul harvem kui poolel juhtudest, mis ei toeta „Eesti keele käsiraamatu” väidet, et „see seisab harilikult lause algul” (EKK: 454).

- (1) *Paberid, dokumendid ja ürikud **kogutakse** lõputuisse arhiividesse ja raamatukogudesse, ja seal nad ootavad oma kohtuotsust, mille aeg ükskord langetab.* (ilu0171)
- (2) *Lastiruumi luugid **avati** ja kraanad hakkasid vaevaliselt laeva metsiku kõikumise saatel suuri kaste välja õngitsema.* (ilu0056)
- (3) *Poole tunni pärast **restoran suletakse**.* (ilu0034)
- (4) ***Teadust tehakse** selleks, et näidata, mis on tulus praegusele hetkele või vähemalt valitsevale kildkonnale.* (ilu0033)
- (5) *Ma ärgu heitku meelt, sõnavõttud olid küll üsna teravad, aga keegi ei soovivat mulle halba, vastupidi, nii karme sõnu **tarvitati** selleks, et mind veenda mu eksisammudes.* (ilu0004)
- (6) *Kõigepealt teda **kutsuti** koobast vaatama ja siis **jäeti** omapead.* (ilu0044)
- (7) *Ka sellele kõrgtalupojakultuurile **pannakse** asiaatlik mats ja osal eestlastest õnnestub neilt midagi mälestuseks osta-saada, meenutamaks Öhtumaid, Euroopat ja Eesti- ning Liivimaad, mis on nüüd igaveseks ära nagu Karsi kindluse alla jäänud asunikud.* (ilu0013)
- (8) *Talve selgroog oli murtud, **ennustati** varast kevadet.* (ilu0002)

Täisobjektiga lausete puhul ilmnes suur erinevus oleviku ja lihtmineviku vahel: oleviku puhul esines täisobjekti verbielset positsiooni tunduvalt vähem kui lihtmineviku puhul. Tabelist 2 võib näha, et kui lihtmineviku korral on nii OV- kui ka VO-järge enam-vähem võrdselt, siis oleviku korral on täisobjekti verbielne asend tunduvalt haruldasem: 20 lauses paiknes täisobjekt lause algul (näide 1), 36 lauses verbi järel (näide 7).

Tabelis 3 on võrdluseks esitatud statistika osaobjekti paiknemise erinevuste kohta oleviku ja lihtmineviku korral. Sarnaselt täisobjektiga esineb lihtmineviku puhul osaobjektiga lausetes enam-vähem võrdselt nii OV-järg (53 %) kui ka VO-järg (47 %), kuid oleviku puhul võib näha täisobjektiga lausetele vastupidist pilti: 33 lauses (66 %) on objekt enne ja 17 lauses pärast verbi (34 %).

Tabel 2.

**Täisobjekti asend  
impersonaali oleviku ja lihtmineviku puhul**

Sõnajärg	Olevik		Lihtminevik	
	N	%	N	%
OV	20	36 %	41	51 %
VO	36	64 %	40	49 %
Kokku	56		81	

Tabel 3.

**Osaobjekti asend  
impersonaali oleviku ja lihtmineviku puhul**

Sõnajärg	Olevik		Lihtminevik	
	N	%	N	%
OV	33	66 %	25	53 %
VO	17	34 %	22	47 %
Kokku	50		47	

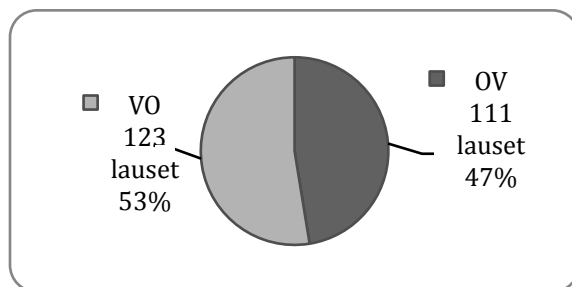
Näitelauseid vaadeldes tundub, et täisobjekti verbijärgset positsiooni soovivad oleviku korral konstruktsioonid, kus lause algul on asesõnaline määrus alaleütlevas käändes, nagu lausetes 9–11.

- (9) *Teile **tuuakse** laps kohe kätte.* (ILU1990\ilu0041)  
 (10) *Aga talle **viiakse** minu kiri ja siis ta saab teada, mis mind ootab.*  
 (ILU1990\ilu0052)  
 (11) *Meile **pakutakse** lestakala, keedetud kartulite peal.* (ILU1990\ilu0061)  
 (12) *Carola laliseb midagi ja **teda** vaadatakse nagu tobukest.* (ILU1990\ilu0017)  
 (13) *„**Sind** otsitakse vist,“ ei suutnud ma ütlemata jätta.* (ILU1990\ilu0020)  
 (14) *Kuid õigluse mõiste ei sure iialgi, **seda** kantakse läbi ajaloo, **tuuakse** puhtana ja kirkana läbi ka kõige halvematest tingimustest.*  
 (ILU1990\ilu0033)

Kui osaobjekt asetseb lause algul, on objektiks sageli asesõna (näited 12–14). Verbieelses positsioonis oli asesõnaline objekt 22 lauses 33-st, verbijärgses kõigest kolmes lauses 25-st.

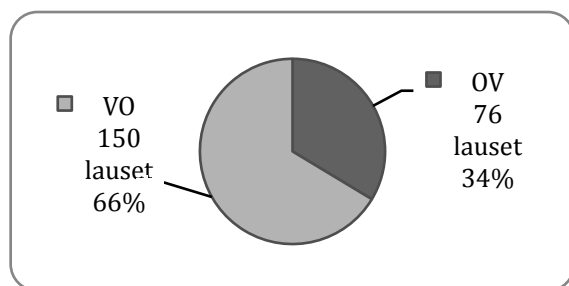
## 1.2. Objekti asend impersonaalsetes lausetes

Kõikide analüüsitud lausete põhjal saadud objekti asendi andmed on koondatud joonisele 1. Kokkuvõtvalt võib öelda, et impersonaalsetes lausetes on objektiverbi ees ja verbi järel enam-vähem võrdselt: 47 % OV-järg ja 53 % VO-järg.



Joonis 1. Objekti paiknemine impersonaalsetes lausetes (verbi ees ja järel).

Eesti keele põhisõnajärjeks on peetud SVO-järge (Tael 1987: 91), tavaline objekti koht on seega verbi järel. Suulises kõnes esineb Liina Lindströmi uuringu (2004) järgi objekt enne verbi 226 lausest kõigest 76-s (34 %), tunduvalt ülekaalukam oli seega VO-järg, mis esines 150 juhul. Nende andmete põhjal (vt joonist 2) on näha, et vähemalt suulistes argivestlustes on erinevate lausetüüpide lõikes VO-järg sagedasem kui impersonaalsetes lausetes.



Joonis 2. Objekti asend suulises argivestluses (Lindström 2004 põhjal).

Seega on impersonaalsetes lausetes objektil suurem tendents paikneda enne öeldisverbi kui eesti keele lausetes keskmiselt. Seejuures ei leia kinnitust väide, et täisobjekt kalduks sagedamini paiknema enne öeldisverbi: täis- ja osaobjekt asetsevad enne öeldist enam-vähem sama sageli, osaobjekt isegi pisut sagedamini (52 % osaobjektiga ja 45 % täisobjektiga lausetes).

## 2. Objekti infostruktuuriline staatus impersonaalsetes lausetes

Eesti keelt on peetud vaba sõnajärgjega keeleks, milles üks oluline sõnajärje valiku mõjutaja on infostruktuur (Lindström 2004: 40). Seetõttu on huvitav analüüsida ka impersonaalseid lauseid sellest aspektist. Vaatlen ainult impersonaalsete lausetes objekti infostruktuurilist staatus, et välja selgitada, kas impersonaali puhul mõjutab objekti asukohta rohkem selle infostruktuuriline staatus või objekti kääne.

Kasutan selleks Ellen Prince'i teooriast lähtuvat jaotust: uued, tuntud ja järeldatavad entiteedid. Selle infostruktuuri mudeli aluseks on kõneleja või teksti kirjutaja oletus selle kohta, milline info ja mil määral on kuulaja või teksti lugeja jaoks tuttav. Mingi entiteedi tundus põhineb eelneval kontekstil ning kõneleja ja kuulaja ühistel teadmistel. Uued entiteedid on need, mida ei ole situatsioonis enne mainitud (Prince 1981).

Eesti kirjakeele korpusest otsitud impersonaalsete lausete korral olen entiteedi tunduse määramisel arvestanud viit lauset analüüsivast lausest ettepoole, sest korpusepäringuga on võimalik selles ulatuses konteksti laiendada. Uus info on näiteks lause 15 objekt *Balti noorte maalikunstnike tööde näitus*.

(15) *Kevadel korraldati Kiievis Balti noorte maalikunstnike tööde näitus, millest mul õnnestus kahe maaliga osa võtta.* (ilu0018)

Tuntud entiteedid on need, millele on tekstis varem viidatud või mis on vestlussituatsioonist tulenevalt osalejatele tuntud (Prince 1981). Näiteks 1. ja 2. isiku pronoomenid on juba situatsioonist tulenevalt tuntud info nagu näiteks lauses 16, kus personaalpronoomen *sind* viitab situatsioonis osalejale. Näites 17 on *seda kontinenti* tuntud entiteet, sest *seda* on juba tekstis esimeses osalauses mainitud: *uus hiiglaslik kontinent*.

(16) „*Sind* otsitakse vist,” ei suutnud ma ütlemata jätta. (ilu0020)

(17) *Ühe firenzelase Amerigo Vespucci väited, et läänes ookeani taga on avastatud sootuks uus hiiglaslik kontinent, on nüüd, 1550-ndatel aastatel, lõpuks üldist uskumust leidnud ja seda kontinenti nimetatakse signor Vespucci eesnime järgi Ameerikaks.* (ilu0015)

Järeldatavad entiteedid saab tuletada eelnevast kontekstist üldiste teadmiste alusel (Prince 1981). Näites 18 on *laps* järeldatav entiteet, mille saab tuletada arhailisest sünnitustegevusele kaasaaitamise meetodist (tangide kasutamisest).

(18) *Tangid pannakse naisele sisse ja laps tõmmatakse välja.* (ilu0188)

Järeldatavate entiteetide hulka olen arvanud ka kõik need entiteedid, mida ei saa eelneva konteksti põhjal täpselt määratleda ei uueks ega tuntud infoks.

## 2.1. Täis- ja osaobjekti infostruktuurilised omadused

Esmalt kontrollisin, kas infostruktuuril on mingi mõju täis- või osaobjekti valikule. Saadud andmed on esitatud tabelis 4. On näha, et tuntud ja uut infot kandva täis- ja osaobjekti osakaal on proportsionaalselt üpris sarnane. Analüüsitud lausetes olid 45 % täisobjektidest ja 55 % osaobjektidest tuntud entiteedid. Uut infot sisaldas 36 % täisobjektidest ja 34 % osaobjektidest.

Tabel 4.

**Täis- ja osaobjekti infostruktuurilised omadused  
impersonaali oleviku ja lihtmineviku puhul**

	Täisobjekt		Osaobjekt		Kokku	
	N	%	N	%	N	%
Infostruktuurilised omadused						
Tuntud info	62	45 %	53	55 %	115	49 %
Uus info	50	36 %	33	34 %	83	36 %
Järeldatav info	25	18 %	11	11 %	36	15 %
Kokku	137		97		234	

**2.2. Sõnajärje ja infostruktuuri seos impersonaalsetes lausetes**

Eesti keele üldine sõnajärjeprintsip eeldab, et verbi ees on sagedamini tuntud infole viitavad entiteetid, lause lõpus aga uut infot sisaldavad entiteetid (EKK: 524). Sama skeemi on märgata ka impersonaalsete lausete puhul, nagu ilmneb tabelist 5. Enne verbi paiknev objekt esitab eelkõige tuntud infot sõltumata käändest (67 % täisobjekti, 78 % osaobjekti korral). Verbi järel on uute entiteetide osakaal suurem (59 % täisobjektidest ja 66 % osaobjektidest).

Tabel 5.

**Sõnajärje ja infostruktuuri seos impersonaalses lauses**

Sõnajärg	Täisobjekt				Osaobjekt			
	OV		VO		OV		VO	
Infostruktuurilised omadused	N	%	N	%	N	%	N	%
Tuntud info	41	67 %	21	28 %	39	78 %	14	30 %
Uus info	5	8 %	45	59 %	2	4 %	31	66 %
Järeldatav info	15	25 %	10	13 %	9	18 %	2	4 %
Kokku	61		76		50		47	

Nii täis- kui ka osaobjektiga lausetest moodustasid kõige suurema rühma sellised, kus objekt, mis on tuntud entiteet, paikneb enne verbi. Näites 19 on lause algul paiknev täisobjekt *see haige* tuntud entiteet, seda võib märgata demonstratiivpronomeni *see* kasutamisest. Näites 20 viitavad samale referendile esimese osalause subjekt *Carola* ja teise osalause objekt *teda*, seega osaobjekt *teda* on juba tuntud entiteet.

(19) *See haige viiakse täna meilt üle.* (ilu0077)

(20) *Carola laliseb midagi ja teda vaadatakse nagu tobukest.* (ilu0017)

Suuruselt teise rühma kuuluvad sellised laused, kus objekt paikneb verbi järel ja esitab uut infot (näited 15–18). Täisobjekt asetseb verbi järel 76 lauses, neist 45 lauses (59 %) on objekt uus entiteet. VO-järjega osaobjekti sisaldavaid lauseid on 47 ja neist 31 lauses (66 %) esitab objekt uut infot. Näited 21–24 illustreerivad seda, et enamikus seda tüüpi lausetest, milles uut infot kandev objekt asetseb verbi järel, paikneb ka objekt (osa)lause lõpus.

- (21) *See on soomekeelne: homme **korraldatakse** sõjainvaliididele ilutulestik ja president peab kõne.* (ilu0156)  
 (22) „Halastajaõde Anna” pälvis Balti näitusel erilise tähelepanu ning Ukraina ajalehtedes ja ajakirjades **anti** talle kiitev hinnang. (ilu0018)  
 (23) Tavaliselt **kaetakse** sellise riidega pilte. (ilu0012)  
 (24) **Nõuti** korduvalt ema suririideid. (ilu0027)

Suuruselt kolmandasse rühma kuuluvad sellised laused, milles tuntud entiteetid asetsevad verbi järel (näited 25–28). Veidi vähem kui kolmandikus VO-järjega lausetest esitab objekt tuntud infot (28 % täisobjektiga lausetest ja 30 % osaobjektiga lausetest). Nendes lausetes on märgatav tendents, et tuntud infot kandev objekt asetseb kohe verbi järel, mitte lause lõpus, nagu uut infot esitavate objektide puhul.

- (25) *Uuesti **tõmmatakse** mõlder kraepidi laua äärde: kirjuta alla!* (ilu0013)  
 (26) *Ühtlasi määrab iga kohviku asukoht tema küllastajate ringi, „Roosärje” kohvik (hiljuti **nimetati** kohvik ümber „Hiromandi” kohvikuks, et aga kirjeldatavad sündmused toimusid mõni aasta tagasi, kasutame tollaegset nime) avati väga vara.* (ilu0011)  
 (27) *Viimasel ajal **tarvitatakse** seda väljendit Eestis sageli poliitikategelaste kohta, kui need mõne ettevõtmisega alt lähevad.* (ilu0071)  
 (28) *Hing oli tal ju sees – kord nädalas viis ta endale kartulikotiga leiba koju, märksa sagedamini **nähti** vaikset ja murelikku meest tööstuskaupadepoe juures, kus ta endale defitsiitseid raadiopatareisisid anus.* (ilu0036)

Uut infot kandvaid objekte on enne verbi väga harva. Analüüsitud lausete hulgas kõigest viies lauses tähistab enne verbi asetsev täisobjekt uut infot, nagu näites 29. Osaobjekt on uus info OV-järjega lausetes ainult kahel juhul (näide 30).

- (29) *Neuronite Valvepostid ajus **blokeeriti** reeturlikult, atsetüülkoliin, mis meie vaimutegevust kombekalt organiseerib, löödi elektrofüüsikalises mõttes nokki, ja haigestunu hakkas võppuma infonäljast, mis võttis vahel koguni spasmilise vormi.* (ilu0036)  
 (30) *Isegi vanu inimesi **kasvatatakse** ...* (ilu0248)

Seega kaldub impersonaalsete lausete objekt paiknema lause algul siis, kui ta kannab tuntud infot. Täisobjekt ei ole ka sellisel juhul lause algul sagedamini kui osaobjekt: enne öeldisverbi asetseb 67 % tuntud täisobjektidest ja tervelt 78 % tuntud osaobjektidest. Uut infot sisaldavad objektid kalduvad paiknema lause lõpus, verbi järel paiknevatest täisobjektidest väljendab uut infot 59 % ja osaobjektidest 66 %.



## Kokkuvõte

Eesti keele impersonaalis puudub subjekt ning impersonaalse lause ainuke eksplitsiitne argument on objekt. Aktiivilauses esineb täisobjekt üldjuhul genitiivis ja osaobjekt partitiivis. Impersonaalse lause täisobjekt on aga nominatiivis, mis on tavaliselt subjekti kääne. Artiklis uurisin, kas subjekti kääne mõjutab impersonaali täisobjekti paiknemist lauses võrreldes osaobjekti paiknemisega.

Eesti keele tüüpilisele subjektile iseloomulikud vormistusomadused on nimetav kääne, lause algul paiknemine ja öeldisverbi ühildamine (Erelt 2004: 11). „Eesti keele käsiraamatu” väitel on täisobjektiga eesti impersonaalil passiivi omadusi: täisobjektina realiseerunud patsient paikneb harilikult lause algul, nagu on omane passiivilause subjektiks tõstetud patsiendile (EKK: 454). Selle väite kontrollimiseks uurisin eesti kirjakeele korpuse impersonaalseid lauseid. Analüüsitud 234 lause põhjal selgus, et täisobjekti paiknemine lause algul ei olegi impersonaalis väga valdav. Selliseid lauseid, milles täisobjekt asub enne öeldisverbi, oli 45 % kõigist täisobjektiga lausetest. Osaobjekti verbielne positsioon oli isegi sagedasem: osaobjektiga lausetest 52 %.

Vaatlesin ka impersonaalsete lausete objekti ja selle infostruktuuriliste omaduste seost sõnajärgjega. Ilmneb, et nii täis- kui ka osaobjekt kalduvad paiknema lause algul, kui nad esitavad tuntud infot. Enne öeldisverbi asetses 67 % tuntud täisobjektidest ja 78 % tuntud osaobjektidest. Uut infot sisaldava objekti asukoht on impersonaali korral enamasti lause lõpus. Seega mõjutavad objekti paiknemist impersonaalsetes lausetes pigem infostruktuurilised omadused kui objekti kääne.

*Artikli valmimist on toetanud ETF-i grant nr 7464.*

## Kirjandus

- A n d r e w s, Avery 1985. The Major Functions of the Noun Phrase. – Language Typology and Syntactic Description I. Clause Structure. Toim T. Shopen. Cambridge: Cambridge University Press, lk 62–154.
- E r e l t, Mati 2004. Lauseliigendusprobleeme eesti grammatikas. – Lauseliikmeid eesti keeles. Toim Liina Lindström. (Tartu Ülikooli eesti keele õppetooli preprintid.) Tartu: Tartu Ülikool, lk 7–15.
- EKK = Mati Erelt, Tiiu Erelt, Kristiina Ross, Eesti keele käsiraamat. Kolmas, täiendatud trükk. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus, 2007.
- EKK 2000 = Mati Erelt, Tiiu Erelt, Kristiina Ross, Eesti keele käsiraamat. Teine, täiendatud trükk. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.
- C o m r i e, Bernard 1977. In Defence of Spontaneous Demotion. The Impersonal Passive. – Syntax and Semantics 8. Grammatical Relations. Toim P. Cole, J. Sadock. New York: Academic Press, lk 47–58.
- K e e n a n, Edward L. 1985. Passive in the World's Languages. – Language Typology and Syntactic Description I. Clause Structure. Toim T. Shopen. Cambridge: Cambridge University Press, lk 243–281.
- K o n t, Karl 1963. Käändsõnaline objekt läänemeresoome keeltes. (Eesti NSV Teaduste Akadeemia Keele ja Kirjanduse Instituudi uurimused 9.) Tallinn: Eesti Riiklik Kirjastus.

- Lindström, Liina 2004. Sõnajärg lause tuumargumentide eristajana. – Lause liikmeist eesti keeles. Toim Liina Lindström. (Tartu Ülikooli eesti keele õppe-  
tooli preprintid 1.) Tartu: Tartu Ülikool, lk 40–49.
- Lindström, Liina, Tragem, Ilona 2007. Eesti keele impersonaali ja seisundi-  
passiivi vahekorras adessiivargumendi kasutamise põhjal. – Keel ja Kirjandus,  
nr 7, lk 532–553.
- Pihlak, Ants 1993. A Comparative Study of Voice in Estonian. (Eesti Sisekaitse  
Akadeemia toimetised 1.) Tallinn.
- Prince, Ellen 1981. Toward a Taxonomy of Given-New Information. – Radical  
Pragmatics. Toim P. Cole. New York: Academic Press, lk 223–255.
- Rajandi, Henno 1999. Eesti impersonaali ja passiivi süntaks. (Eesti Keele Ins-  
tituudi toimetised 3.) Tallinn: Eesti Keele Instituut.
- Siewierska, Anna 1984. The Passive. A Comparative Linguistic Analysis. Lon-  
don: Croom Helm.
- Tael, Kaja 1987. Sõnajärg eesti umbisikulistes lausetes. – Dialoogi mudelid ja  
eesti keel. (TRÜ toimetised 795. Töid eesti filoloogia alalt.) Tartu: Tartu Riik-  
lik Ülikool, lk 86–94.
- Torn, Reeli 2006a. The Estonian Periphrastic Passive. – *Finest Linguistics. Pro-  
ceedings of the Annual Finnish and Estonian Conference of Linguistics*. Tallinn,  
Estonia May 6–7, 2004. Toim K. Kerge, M.-M. Sepper. Tallinn: Tallinna Ülikool,  
lk 73–92.
- Torn, Reeli 2006b. *poolt-tarind* eesti keele impersonaalis ja passiivis. – Lause  
argumentstruktuur. Toim P. Penjam. (Tartu Ülikooli eesti keele õppe-  
tooli preprintid 2.) Tartu: Tartu Ülikool, lk 108–121.
- Vihman, Virve-Anneli 2001. Nothing Personal. Some Detransitivizing Devices in  
Estonian. – *Proceedings of the 2001 TAAL Postgraduate Conference*. University  
of Edinburgh. <http://www.ling.ed.ac.uk/~pgc/archive/2001/virvepgc01.pdf>.

## The Object in Estonian Impersonal Clauses

Keywords: impersonal, object, word order, Estonian

The paper examines whether the use of the typical subject case, the nominative, with the total object in the impersonal clause could be possibly accompanied by transference of even some more subject characteristics to such object, and whether the total object has more characteristics of the subject than does the partial object.

There is no subject in the Estonian impersonal construction, while the only overt argument is the object. In active clauses, the case of the total object is usually genitive and the case of the partial object is partitive. In impersonal clauses, the total object is in the nominative which is usually the case of the subject.

According to *Eesti keele käsiraamat* („Handbook of the Estonian language”), an impersonal clause with a total object has some features of the passive in Estonian: a patient realised as total object is usually placed at the beginning of an impersonal clause, which is characteristic of the patient of a passive clause where the patient has been promoted to the subject. To verify this statement, the impersonal in the present and past simple tenses were examined using sentences from the Corpus of Written Estonian. The analysed material showed that the position

of the total object at the beginning of the impersonal clause is not markedly predominant. The proportion of the clauses where the total object was located before the predicate was only 45 % of all clauses with a total object. The position of the partial object before the predicate was even more frequent as observed in 52 % of the clauses with a partial object.

In addition the object and its information structural characteristics in relation to the word order of the impersonal clause were studied. Examination of sentences from the Corpus of Written Estonian showed that both the total and partial objects tend to occur at the beginning of the clause if they present given information: 67 % of the total objects and 78 % of the partial objects conveying given information were situated before the predicate. The object carrying new information is usually placed at the end of the impersonal clause. Thus, the position of the object in the impersonal clause is determined by information structural factors rather than by the case of the object.

*Maili Nurme (b. 1984), Master's student, Teacher of Estonian Language and Literature, University of Tartu, mailinurme@gmail.com*